

KOMPOSTERING AV MATAV FALL

Ungefär hälften av hushållens avfall är matrester, blast, skal och liknande som kan komposteras. Kom-posteringen omvandlar matavfallet till näringsrik gödning. Det är roligt att kompostera, att själv göra sin egen gödning till grönsakslandet och rabatterna och se hur bra det växer.

Behållare

Kompostering av hushållsavfall ska ske i en sluten, men inte lufttät behållare. Behållarens botten ska vara tät eller ha ett finmaskigt nät som hindrar djur från att komma åt avfallet. Om komposten används året om bör behållaren också vara isolerad.

Om du har en stor latrinkompost (minst 2x500 l) kan du även kompostera matlavfall i den. Latrin får dock aldrig komposteras i en hushållskompost! Kompostbehållaren bör stå lätt tillgänglig på en skuggig plats. Tänk på att inte placera den nära uteplatsen eller grannens tomt om det skulle uppstå luktproblem. Placeras behållaren inomhus måste den stå i ett väl ventilerat utrymme.

Vad kan komposteras?

Nästan allt vegetabiliskt och animaliskt avfall kan komposteras:

- Matrester från kött, fisk och skaldjur
- Grönsaker och fruktrester
- Kaffesump, kaffe och tefilter
- Hushållspapper
- Krossade äggskal
- Plantor och blommor
- Trädgårdsavfall

Vad kan inte komposteras?

- Kemikalier och läkemedel
- Plastpåsar, gummi och liknande
- Färger och oljor
- Metaller och impregnerat trä
- Papper med färger och trycksvärta, kartonger
- Innehåll från dammsugarpåsar
- Tobaksaska och cigarettfimpar

Varje svensk producerar i genomsnitt 200-250 kg hushållsavfall per år, med trädgårdsavfall 25-50 kg mer. Ungefär hälften är matavfall och annat organiskt material som man själv kan kompostera. De mikroorganismer som finns i komposten lever av vårt avfall som blir deras mat. Precis som vi människor, behöver de en rätt sammansatt kost, samt vatten och luft, för att leva.

Komposterbart material kan delas in i kolrikt och kväverikt. För att få en snabb och fullständig nedbrytning i komposten är balansen mellan dessa viktig. Matavfall består till största delen av kväverikt material och det som används som täckmaterial är kolrikt. En tumregel är att lägga i knappt hälften så mycket täckmaterial som hushållsavfall. Hushållsavfall med matrester innehåller mycket vatten och blir lätt för kompakt. Därför är det viktigt att uppluckrande täckmaterial läggs i mellan skikten av matavfall.

Kolrikt (täckmaterial): kutterspån, sågspån, trä- och barkflis, torv, papper, torra löv, barr.

Kväverikt: matrester, frukt- och grönsaksrester, blast, blommor, färskt gräs och färska löv.

Så här gör man

- 1 Lagg ett luftigt lager i botten på behållaren, t.ex. ris, halm eller småkvistar.
- 2 Täck botten med torvmull eller annan mylla, gärna gammal kompostjord.
- 3 Börja med att lägga i grönsaksavfall. Vänta med att lägga i rester av kött och fisk till dess att komposten kommit igång ordentligt, det brukar ta ett par veckor. Ju mer finfördelat materialet är, desto snabbare går nedbrytningen.
- 4 Varva matavfall med täckmaterial. Blanda om ytan med en handkratta eller liknande, när ett nytt lager matavfall läggs på.
- 5 Lagg gärna i några daggmaskar från trädgårdslandet. De påskyndar processen och underlättar luftningen. Daggmaskar trivs ofta bra i kompostens botten och vid kanterna där det inte blir för varmt.
- 6 Om nytt matavfall inte kommer att läggas i under en längre tid (t.ex. på semestern), lägg på ett extra tjockt lager täckmaterial.

Om det blir problem

Att kompostera kräver en viss träning. Eventuella fel går dock att rätta till. Här följer en beskrivning av problem som kan dyka upp och förslag till lämpliga åtgärder.

Komposten luktar illa

En ruttet lukt tyder på att det är brist på luft. Innehållet kan då vara för kompakt eller för blött. Tillför komposten mer täckmaterial och blanda in det ordentligt så att komposten blir väl luftad. En stickande lukt av ammoniak tyder på obalans mellan kol och kväve. Tillför komposten mer kolrikt material och finfördela hushållsavfallet.

Flugor

Flugor lockas till det färska avfallet i komposten. Täck alltid nytt matavfall i komposten ordentligt. Barträd-spån verkar avskräckande på flugor. Har man redan fått flugor kan man ta lite förna (det lager av halvt nedbrutna växter som ligger på marken) i skogen och täcka med. I förnan finns det kvalster som äter upp fluglarverna.

Komposten är för torr

Om komposten blir för torr avstannar processen. Kompostmaterialet ska kännas som en urkramad svamp. Vattna och blanda om i komposten.

Myror

Myror i komposten är ett tecken på att den är för torr. Vattna och blanda om.

Kyla

Blir komposten alltför kall avstannar processen. Låt ett tjockt lager (minst 1 dm) torrt hö eller liknande ligga direkt ovanpå kompostmassan för att isolera. För att få igång en frusen kompost kan man sticka ner en flaska med varmt vatten och på så vis tina den.

När är komposten klar?

Hur lång tid det tar innan hushållsavfallet är färdigkomposterat varierar. Det beror bl.a. på årstid, hur finfördelat material man lagt i, om komposten varit lagom fuktig, blandad och luftad samt också vilket sorts täckmaterial som använts. Efter ca tre månader är avfallet vanligtvis så nedbrutet att det inte drar till sig t.ex. möss och flugor. Behövs då mer plats i kompostbehållaren

kan denna råkompost tas ur och få mogna klart i t.ex. trädgårdskomposten. Om råkomposten och den färdiga kompostjorden täcks över undviker man att näringsämnena utlakas.

Helt färdig kompost ska se ut som jord, lukta som jord och kännas som jord!

Hur kan kompostjorden användas?

Kompostjord är mycket bra som jordförbättrare. Den binder fukt, luckrar upp jorden och tillför näringsämnen. Den kan gärna myllas ner i rabatter och odlingar eller användas som toppdressing på gräs-mattor. Vill man använda kompostjorden till plantering i krukor och blomlådor måste den blandas med vanlig jord, annars är den för "kraftig" och kan skada växternas rötter. Blanda 1 del kompostjord med 5 delar vanlig jord.

Vid frågor kontakta våra miljöinspektörer på telefon 08-578 663 00 eller via e-post till miljokontoret@srmh.se.